

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتابخانه مرکزی دانشگاه امام صادق

شماره ۴
نشر ۴۲۸

دانشگاه امام صادق (علیه السلام)

دانشکده معارف اسلامی و علوم سیاسی

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد علوم سیاسی

نقش اشرف در سیاست داخلی و خارجی پهلوی دوم

۳۰ / ۱۱ / ۱۳۸۱

روز اطلاعات در آن همی ایران
تعمیر در آن

حسن سعیدی

استاد راهنما

دکتر عبدالرضا هوشنگ مهدوی

۴۴۴۹۳

بهار ۱۳۸۰

دانشگاه امام صادق (علیه السلام)

دانشکده معارف اسلامی و علوم سیاسی

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد علوم سیاسی

نقش اشرف در سیاست داخلی و خارجی پهلوی دوم

حسن سعیدی

استاد راهنما

دکتر عبدالرضا هوشنگ مهدوی

استاد مشاور

دکتر باقر خرمشاد

بهار ۱۳۸۰

کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، نسخه برداری،
ترجمه، اقتباس و... از این پایان نامه کارشناسی ارشد
برای دانشگاه امام صادق (علیه السلام) محفوظ است. نقل
مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است.

تأییدیه اعضای هیأت داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیأت داوران نسخه نهایی پایان نامه آقای حسین سعیدی کاند ۷۳۳۰۶۱۵۳۸

تحت عنوان نقش ابترف در سیاست داخلی و خارجی و هلوی لام

را از نظر شکل و محتوی بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیوسته

پیشنهاد می کنند.

اعضای هیأت داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	محل امضاء
(۱) استاد راهنما:	عبدالرحیم هوشیار	استادیار	
(۲) استاد مشاور:	محمدعلی بنیرستار	استادیار	
(۳) نماینده شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده: دکتر امیرحسین الزاهد	امیرحسین الزاهد	استادیار	
(۴) اساتید ناظر:			
(۱)	جبارالدین	استادیار	
(۲)			

چکیده:

فرضیه ای که برای این پایان نامه بکار برده ام تئوری روانشناسی سیاسی می باشد.

به این صورت که از لحاظ روانشناسی اگر کودکی در دوران حیات زندگی مورد بی مهری والدین قرار گیرد در آینده برای جبران عقده حقارت راه خشونت را در پیش می گیرد. چنین فردی دارای روحیه قوی می باشد. اشرف پهلوی نمونه کامل اثبات این فرضیه است به طوری که خود در خاطرات خود اذعان می کند که بخاطر جبران عقده های حقارت دست به اعمال بسیار خشونت آمیز می زد. اشرف عامل جدایی فوزیه، ثریا، از برادرش می شود.

وی در صحنه سیاست داخلی سعی دارد تمام خواسته های خود را بدون در نظر گرفتن مصلحتها و تخصصهای افراد به بالاترین منصب سیاسی برساند. بطوری که هژیر را که معشوق وی بود به درجه نخست وزیری می رساند و پرویز راجی را که باغبان خانه وی بود به درجه سفیر ایران در انگلستان می رساند. بطور کلی اشرف در سیاست داخلی عنصری ناموفق بوده است. ولی در سیاست خارجی برای حفظ تاج و تخت برادرش بسیار تأثیرگذار و عنصر مطلوب بوده است.

اشرف روابط تیره ایران با شوروی، آمریکا با ملاقاتهایش با استالین، ترومن بهبود داد. در ملاقات با استالین چنان تأثیربخش بود که استالین تأکید کرد اگر چند نفر مثل اشرف در ایران بودند مشکلات ایران برطرف می شد. او تشکیل دهنده اصلی کابینه هژیر بوده است. بطوری که کابینه هژیر معروف به کابینه اشرف بوده است. هر وزیری که عزل می شد به اشاره او بوده است. نامه های عاشقانه بین او و سپهد زاهدی در دفتر اسناد اشرف پهلوی موجود است. در بحث علت‌های انقلاب او معتقد است آمریکا عامل اصلی در سقوط برادرش بوده است. وی معتقد بود با سفر کارتر به ایران و شعار حقوق بشر و ترویج فضای باز سیاسی سبب شد که شاه از سیاستهای قبلی خودش عدول کند و با شعار فضای باز سیاسی خود سبب ایجاد شورش و در نهایت انقلاب شود. در کودتای ۲۸ مرداد اشرف مهمترین عامل در شکل گیری آن بود. وی عامل سازمان سیا بود. نامه ای از طرف سیا برای برادرش محمدرضا شاه در ایران بصورت مخفیانه آورد در آن نامه تمام محتویات شکل گیری کودتای ۲۸ مرداد ذکر شده بود.

بنابراین اگر اشرف نامه مخصوص از طرف سیا برای برادرش در ایران نمی آورد امکان شکل گیری کودتای ۲۸ مرداد خیلی بعید بود. در سیاست داخلی اشرف به فکر مصالح کشور نبود. افرادی را که به دربار و کابینه های مختلف می فرستاد اکثراً انسانهای غیر متخصص و پرورش یافته اسطبل خواهش های نفسانی وی بودند.

بنابراین در سیاست داخلی عنصر غیر مطلوب به شمار می رفت.

کلید واژه :

راجی

هژیر

استالین

مصدق

اشرف

النبيذه:

النظرية التي أُستفدَ في الأطروحة هذه ، هي عملية علم النفس السياسي .
يعنى من حيث علم النفس إذا عاش طفلٌ في أسرته بلا رحمةٍ و لا شفقةٍ من جانب والديه طبعاً لِرَدِّ مرَكَّبِ النقصى يتخذ
التشدد في التصرف في المعاملة و لهذا الشخص معنوية قوية .
أشرف بملوى كانت مثاليةً كاملةً لإثبات النظرية هذه .
كما تتكلم هي عن نفسها في ذكرياتها و تقول لِرَدِّ مرَكَّبِ نقصها قد عمَلت اعمالاً في قساوةٍ بالغةٍ التي قد نشأت من
مرَكَّبِ نقصها في عهد الصغره أشرف هي التي تسببُ فراقَ فوزية و تُريا من احيها .
و هي في مشهد السياسة الداخلية تسعى بأن تصل إلى آمالها دون أن تهتم إلى أية مصلحةٍ أو إحصائي الاشخاص .
و كانت تسعى أن تصلهم إلى اعلى منصبٍ سياسى إلى حدِّ تصل هزير إلى درجة رئيس الوزراء لآته كان عشيقها و
تجعل پرويز راجى على مرتبة مبعوث (سفير) إيران في انجلترا و هو كان بُستا نبيها .
على كل حال كانت أشرف عنصراً غير ناجح في سياستها الداخلية ولكنها كانت في سياستها الخارجية عنصراً مؤثراً
لصيانة حكومة احيها . أشرف بملوى تسعى بأن تصل إلى آمالهم في مشهد السياسة الداخلية و السياسة الخارجية كليهم
دون ان تهتم إلى اية مصلحة .
نظرية الاشرف في عوامل الانقلاب نظرية معروفة . هي تعتقد الامريكا و الروسيه عوامل اصلى همزة الحكومة البهلوية .
كذا مرض الجسماني اخاها عاملة مهمة في سقوط حكومة البهلوى .
إنها كانت تتحسّسُ تؤثر العلاقات ايران مع روسيا و امريكا بمقابلاتها مع استالين و ترومن .
و هي كانت مُسببة رئيسية لإطاحة بالحكم مُصدق . على كل حال أشرف كانت تقدر ان تهدى اخاها في كل سياستها
الحكومة البهلوى و هذه اشارت اباهها (رضا خان) بهذه المسألة .
ولكن هي تعمل على رأيها و بهذه المسألة هي لا تقدرُ مشاورةً فعالة لآخاها .
أشرف في هذه الاطروحة عنصراً مؤثراً في السياسة الخارجية لصيانة حكومتها .
و لكن هي في السياسة الداخلية عنصراً غير مطلوب و غير ناجح لآنها تعمل على هوى نفسها .
لا تعمل على مصلحة دولة البهلوى .

كلمات الاساسية:

الراجى

الهزير

الاستالين

المصدق

أشرف

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
	فصل اول: نقش اشرف در سیاست داخلی
۳	بخش اول: اشرف و هژیر
۷	بخش دوم: اشرف و رزم آرا
۱۰	بخش سوم: اشرف و محمدمسعود
۱۵	بخش چهارم: اشرف و کریم پورشیرازی
۱۹	بخش پنجم: اشرف و مصلدق
۲۵	بخش ششم: اشرف و کودتای ۲۸ مرداد
۴۲	بخش هفتم: اشرف و محمدرضا
۴۸	بخش هشتم: اشرف و پرویز راجی
۵۲	بخش نهم: اشرف و قمار
۵۴	بخش دهم: اشرف و قاچاق عتیقه
۵۵	بخش یازدهم: اشرف و مواد مخدر
	فصل دوم: نقش اشرف در سیاست خارجی
۶۵	بخش اول: اشرف و استالین
۶۹	بخش دوم: اشرف و ترومن
۷۳	بخش سوم: اشرف و رابطه با چین
۷۶	نتیجه
	فهرست منابع و مآخذ

تاریخ ایران همواره نشان داده است که زنان در آفرینش رویدادها، اعم از مثبت و منفی نقش انکارناپذیر داشته‌اند.^{*}

چه در تاریخ قبل از اسلام و چه بعد از اسلام همیشه بعضی از زنان بوده‌اند که سعی در دخالت قدرت و حکومت می‌کردند.

بی‌شک اشرف پهلوی به عنوان یکی از مهره‌های تأثیرگذار در تاریخ پهلوی می‌باشد. اشرف با توجه به تئوری نخبگان بدون شک یکی از نخبگان برجسته ایران در دوران پهلوی بود که عقده‌های روانشناختی دوران کودکی‌اش از او فرد قدرتمند و تأثیرگذاری ساخته او دارای نقش حساس و تعیین کننده در تعداد قابل توجهی از مهمترین مسائل داخلی و خارجی ایران بوده است.

اهمیت تحقیق حاضر در این است، که اشرف با اینکه در دوران پهلوی دوم مقام خاصی نداشته است مثلاً پست‌هایی همانند ریاست سازمان خدمات شاهنشاهی یا ریاست سازمان بخت‌آزمایی و یا ریاست کمیسیون زنان در سازمان ملل داشته ولی عملاً در سیاست‌های کلان کشور مانند روابط با کشورهای بزرگ مانند شوروی، آمریکا و چین مهره اصلی را داشت که نگارنده سعی کرده است با ذکر مواردی از نقش‌های اشرف به این تحقیق اهمیت خاصی ببخشد.

البته تحقیقاتی در زمینه نقش زنان در تحولات ایران انجام شده که از جمله آن آقای محمود طلوعی در کتاب از طاوس تا فرح به طور خلاصه به نقش این زنان اشاره کرده است.

تحقیق حاضر از دو فصل تشکیل شده است. فصل اول از چند بخش تشکیل شده است. در بخش اول چگونگی به نخست وزیری رسیدن هژیر که توسط اشرف صورت گرفته است و اینکه اشرف به وسیله هژیر پول‌های بسیار زیادی به سازمان خدمات شاهنشاهی منتقل می‌کرد.

در بخش دوم رزم آرا یکی از معشوقه‌های اشرف بوده است که اشرف او را تا مقام نخست‌وزیری رساند بنابراین در این بخش نشان داده می‌شود که اشرف با قدرت خود دوستان را به هر مقامی که می‌خواست می‌رساند در بخشهای دیگر چگونگی کشتن مدیران روزنامه‌ها به خاطر درج مطالب توهین آمیز به اشرف را شرح می‌دهد.

در بخش آخر فصل اول هم علل اخراج اشرف توسط مصدق به خارج از کشور بیان می‌شود.

در فصل دوم به نقش اشرف در سیاست خارجی اشاره می‌شود. با وجود اینکه حجم نقش اشرف در سیاست خارجی کمتر از سیاست داخلی وی بوده است به علت اینکه در سیاست خارجی فقط سه نقش عمده را ایفا کرد لذا نگارنده بر آن شد فقط به این سه نقش وی اشاره کند در بخش اول به رابطه اشرف با شوروی اشاره می‌کند در بخش دوم به رابطه اشرف با ترومن و همچنین در بخش سوم به رابطه اشرف با چین اشاره می‌شود.

منابع و مأخذی که برای نگارش این موضوع مورد استفاده قرار گرفته است عبارتند از: کتب تاریخی، مجلات، روزنامه‌ها، و همچنین مصاحبه که در مباحث این رساله به آنها اشاره شده است در نهایت از زحمات استاد راهنمای محترم جناب آقای دکتر عددی و اساتید مشاور و داور جناب آقای دکتر فرشاد و جناب آقای دکتر درخشه که در امر رساله حاضر کمال مساعدت را مبذول داشته‌اند. سپاسگزاری نموده و تشکر می‌نمایم.

سفارت آمریکا گزارشی از سفر اشرف پهلوی که در نهایت به رابطه بین ایران و چین انجامید ارائه داد.

«سمبل افزایش هماهنگی سیاسی بین ایران و چین ۲۱ ژوئیه تا اوت شاهزاده اشرف از چین می‌باشد. شاهزاده در این سفر از اهمیت بسیار برخوردار بوده و موفق شد به عنوان اولین فرد خارجی از سال ۱۹۴۹ به این سوء از تبت دیدار کند.»^(۱)

۱- اسناد لانه جاسوسی، جلد ۵، ص ۴۶.

فصل اول

نقش اشرف در سیاست داخلی

بخش اول: اشرف و هژیر

اشرف پس از مسافرتی که در تابستان ۱۳۲۵ به شوروی کرد و در آنجا مورد تکریم و احترام شخص استالین قرار گرفت و ژنرال‌یسم برای جلب محبت بیشتر شاهزاده خانم پالتوی گرانبهایی از پوست زبیلین به وی اهدا کرد، به فکر دخالت در سیاست کشور برآمد.

نخستین اقدام اشرف مخالفت با کابینه احمد قوام بود که دربار و سفارت انگلیس در برابر وی موضع گیری کرده بودند. اشرف با صلاح‌دید هژیر وزیر دارائی وقت هر روز در کاخ‌های شهری و بیلاقی خود گروهی از وکلا و روزنامه‌نگاران و منتقدین را می‌پذیرفت و آنان را بر ضد دولت تحریک و تشویق می‌کرد. این فعالیت‌های گسترده علیه دولت قوام موجب گردید که تعدادی از نمایندگان مجلس از عضویت در فراکسیون دموکرات استعفا دهد. آخرین ضربه با استعفای دسته جمعی وزیران کابینه به قوام وارد شد. شاه به اشاره انگلیسی‌ها کلیه وزرا را احضار کرد و به عنوان اینکه دولت در مجلس اکثریت ندارد به ایشان تکلیف استعفای دسته جمعی کرد. وزیران نیز که شخصیت و وفائی نداشته قوام را تنها گذاشتند و با جبن و اطاعت ناجوانمردانه از قهرمانان نجات آذربایجان روی گرداندند. سرانجام قوام در ۱۸ آذر در مجلس حاضر شد و تقاضای رأی اعتماد کرد که تنها ۴۶ نفر به نفع او رأی دادند و اشرف و دار و دسته‌اش در نخستین زورآزمایی سیاسی خود پیروز شدند.

از این هنگام اشرف به فکر افتاد نخست وزیر مورد پسند خود را بر مسند صدارت انتخاب کند و این شخص، هژیر بود. هژیر در تمام مدتی که قوام با دربار روابط حسنه نداشت و وزیر دارایی بود، مورد اعتماد خاص شاه قرار گرفت. در کابینه حکیمی هم که پس از قوام روی کار آمد او به عنوان وزیر مشاور فعالیت می‌کرد.

به نظر اشرف هژیر بهترین و مناسب‌ترین فردی بود که می‌توانست در آن هنگام مقام نخست وزیری را احراز کند و برنامه‌های مورد نظر انگلیسی‌ها و دربار را به موقع اجرا بگذارد. هژیر در مقام وزیر دارایی به دو موضوع مورد علاقه دربار جامه عمل پوشانده بود.

اولا افزایش بودجه دربار و دیگر تصویب کمک خرج کافی برای سازمان شاهنشاهی خدمات اجتماعی که اشرف ریاست آن را برعهده داشت.

بودجه دربار در آن هنگام فقط سالی هشتصد هزار تومان بود و البته این مبلغ با افزایش هزینه زندگی و

مراعات دولت در آن علم این
تیمسار ارک

اصراف و زیاده‌روی‌های درباریان به هیچ وجه متناسب نبود. و شاه مبالغی از سایر درآمدهای خود برای جبران کسر بودجه می‌پرداخت. علاقه دربار به اختصاص مبلغی از درآمد کل کشور به بودجه سازمان شاهنشاهی خدمات اجتماعی دیگری هم داشت. در آن موقع هنوز املاک واگذاری رضاشاه به اداره املاک پهلوی برگشت داده نشده بود و لذا دربار به افزایش درآمد سازمان شاهنشاهی که منحصر به میزان معینی از حاصل از فروش بلیط‌های بخت آزمایی بود، به عنوان منبع درآمد اصرار می‌ورزید.

هژیر با کمال زیردستی هر دوی این مسائل را حل کرد. در بودجه ۱۳۲۶ کل کشور بودجه دربار را به دو میلیون تومان افزایش داد و به سازمان شاهنشاهی خدمات اجتماعی نیز سالانه شش میلیون تومان از درآمد عمومی کشور مساعدت گردید. بدین معنی که رقم بودجه دربار را ضمن صدها رقم دیگر که در بودجه کل کشور وارد می‌شد منظور کرد و از تصویب وزیران گذرانند. در مورد کمک به سازمان شاهنشاهی که با مخالفت چند تن از وزیران روبه‌رو شده بود، با دخالت شاه موانع برطرف گردید و هژیر بیش از پیش مورد توجه شاه و اشرف قرار گرفت.

از نیمه اردیبهشت ۱۳۲۷ پیش از تحقق نخست‌وزیری هژیر، تصمیم گرفته شد برای راهنمایی و کمک فکری به او یک هیأت مشاوره مرکب از سه، چهار نفر اشخاص مورد اعتماد و تحت نظر مستقیم اشرف پهلوی تشکیل گردد تا کلیه جهات و جوانب مسائل را بررسی کرده و قبل از آنکه هژیر به نخست‌وزیری منصوب شود، مسؤولین تمام مشاغل حساس اداری و مخصوصاً سندیکاها و محل‌های کارگری و همچنین اصناف، بازرسان و سرپرست و کلانتری‌ها، مأمورین مورد اعتماد در نظر گرفته و به نخست‌وزیر آینده معرفی کنند تا او به محض استقرار در سمت نخست‌وزیری، اشخاص مورد نظر را بر سر مشاغل حساس بگمارد و مخالفان، فرصت راه انداختن تظاهرات به دست نیاورند. هیأت مشاوره در نخستین مرحله از سه نفر یعنی احمد دهقان و خسرو هدایت نمایندگان مجلس پانزدهم و جهانگیر تفضلی سر دبیر روزنامه ایران ما تشکیل می‌شد که ابتدا به صورت انفرادی و سپس دسته جمعی با اشرف ملاقات می‌کردند و نظرات خود را به وی اعلام می‌داشتند.

در دومین جلسه هیأت مذکور، از طرف احمد دهقان پیشنهاد شد لطفی معدل که بر اثر مخالفت قوام السلطنه از وکالت مجلس محروم بود به آن جمع ملحق شود. معدل در آن هنگام با بعضی از جراید تهران به خصوص تهران مصور که دهقان مدیریت آن را بر عهده داشت همکاری می‌کرد و مردی خوش فکر و در ابراز عقیده صریح بود. همین سبب شد که این مجمع رونقی یابد و از لحاظ فکری نیروی بیشتری

کسب کند.

مذاکرات این گروه بیشتر بر سر تعیین اشخاص برای تصدی مشاغل حساس صورت می‌گرفت و اغلب جلسات آن در حضور اشرف پهلوی تشکیل می‌شد. تصمیمات آن به اطلاع شاه می‌رسید و پس از تصویب به هژیر که هنوز در کابینه حکیمی سمت وزیر مشاور را داشت ابلاغ می‌شد تا به محض احراز سمت نخست وزیری به آن جامه عمل پوشاند.

سرانجام روز موعود فرا رسید و کابینه هژیر در ۲۳ خرداد ۱۳۲۷ با شصت و شش رأی موافق، به نخست‌وزیری منصوب شد و پس از یک هفته دولت خود را به مجلس معرفی کرد. در همان هنگام برخی از روزنامه‌های مخالف حکومت هژیر را «کابینه اشرف» می‌نامیدند.

در ۲۷ خرداد تظاهراتی به رهبری آیت الله کاشانی علیه دولت هژیر صورت گرفت که منجر به مداخله قوای انتظامی و مجروح شدن عده‌ای از مردم و سربازان شد.

هژیر در دوم تیر ماه ۱۳۲۷ کابینه خود را به مجلس معرفی کرد. هنگام معرفی یکی از تماشاچیان علیه نخست‌وزیر تظاهراتی کرد و در نتیجه بروز احساسات موافق و مخالف، نظم مجلس مختل شد. هژیر از این تظاهرات مخالف‌آمیز سخت برآشفته و با صدای بلند و با لحنی خشمگین اقلیت مجلس را به تحریک و اخلال‌گری علیه دولت متهم کرد. متعاقب آن پنج تن از نمایندگان مجلس نسبت به عملیات هژیر اعلام جرم کردند.

با اینکه هژیر ترتیب مسافرت غیر رسمی شاه به انگلستان را داده و شاه در ۲۷ تیر عازم اروپا شده بود، ولی در سایر کارهای خود ناموفق ماند. در انگلستان از پادشاه ایران پذیرایی شایان توجهی به عمل نیامد. از طرف ژرژ ششم پادشاه انگلیس به شاه نشان و حمایل ویکتوریا داده شد که از نشان‌های درجه دوم انگلیس به شمار می‌رود.

رفته رفته وضع هژیر در مجلس و خارج از آن به علت مخالفت گروه‌های مختلف رو به وخامت می‌رفت. به دنبال اعلام جرمی که از جانب پنج نفر از نمایندگان علیه وی صورت گرفت، عباس اسکندری نماینده همدان نیز دولت هژیر را در روز ۲۷ تیر یعنی همان روز عزیمت شاه به اردن به مناسبت سیاست داخلی و خارجی و موضوع بحرین و نفت استیضاح کرد. اگر چه هژیر توانست از مجلس رای اعتماد بگیرد ولی این ضربه نیز مانند ضربات قبل، ارکان حکومت هژیر را لرزاند و از قدرت فعالیت دولت کاست. اشرف از مخالفت نیروهای مذهبی و ملی با دولت هژیر به شدت عصبانی بود و منتهای تلاش خود را

برای حفظ هژیر در مسند نخست‌وزیری به عمل می‌آورد ولی موج مخالفت‌ها به اندازه‌ای شدید بود که هژیر نتوانست دوام بیاورد و در ۱۳ آبان استعفا داد. هژیر چندی بعد به وزارت دربار منصوب شد و تا ۱۳ آبان ۱۳۲۸ که به دست یکی از اعضای جمعیت فدائیان اسلام به قتل رسید، همچنان مورد محبت اشرف پهلوی قرار داشت.

اشرف در خاطرات خود چگونگی انتصاب نخست‌وزیری هژیر و تألم و افسوس خود را پس از مرگ دوستش چنین نقل می‌کند:

«...برادرم، عبدالحسین هژیر را در ژوئن ۱۹۴۸ / خرداد ۱۳۲۷ به نخست‌وزیری منصوب کرد. هژیر که قبلاً به عنوان وزیر دارائی خدمت کرده بود، دوست خوبی برای من بود و باید بگویم که تا حدودی در انتصاب او موثر بودم.

عبدالحسین هژیر بوروکراتی با هوش، قابل و وفادار بود که مسائل داخلی و خارجی را درک می‌کرد و می‌توانست از عهده‌شان بریاید. با این همه، این انتصاب بلافاصله با حملات آیه‌ا... کاشانی مواجه شد. هژیر، در بهار ۱۹۵۰ / ۱۳۲۹، هنگام عزاداری در مسجدی در تهران، به ضرب گلوله مجروح شد. به محض اینکه حادثه را شنیدم با عجله خود را به بیمارستان رساندم و در آنجا دو تن از پزشکان به دیدارم آمدند و گفتند که برای نجات جان او کاری از دستشان ساخته نیست.

وقتی به بالین دوستم رفتم مثل مرده رنگ پریده بود و چندان به هوش نبود. آرام دست به بازویش زدم. آقای هژیر... من اشرف هستم.

به سختی چشمانش را باز کرد و سعی کرد بلند شود، اما من دستم را روی پیشانی‌اش گذاشتم و گفتم استراحت کنید. لب‌هایش تکان خورد، انگار می‌خواست چیزی به من بگوید. صورتم را نزدیک آوردم و صدای خفه او را شنیدم: والاحضرت، می‌دانم که دارم می‌میرم اما، دلواپس شما و شاه هستم. آنگاه چیزی گفت که انتظار شنیدن آن را نداشتم. گفت که بزرگترین خطر از جانب آنهایی که به او حمله کردند نیست بلکه از جانب طرفداران مصدق است. زیر لب گفت: باید مواظب او باشید. سرش روی بالش افتاد و مرد.

مرگ هژیر مرا تکان داد، زیرا هر چند جزو سیاسی ایران به ندرت آرام بود، ولی این اولین بار بود که